

HRVATSKA RIJEČ

Predplata: na tromjeseč 3 Kruna,
na pol godine 6 Kruna.
Pojedini broj stoji 6 para.

Izlazi sriedom i subotom

Oglasi, priobćena pisma, za-
hvale itd. tiskaju se po 80 para pet redak,
ili po pogodbi.

HRVATI, IZBORNICI!

Naše izvješće u posljednjem broju o izborima od utorka govori jasno i glasno. Svaki je pošten Hrvat onog dana spoznao i vidio, kako je i u koju svrhu povedena bila izborna borba na strani naših protivnika, koji se skupiše oko imena D.ra Iljadice. Ta borba nije povedena u ime hrvatstva, povedena je dapače proti hrvatstvu i za to je tu borbu poduprlo sve što je u gradu, u okolici i u kotaru nehrvatsko, nerazborito i šarenjačko.

Ono, što se je dogodilo pri izborima od utorka nije sramota samo za one izbornike, uz koje prionuše dušmani hrvatskog imena, nego je to sramota celome kotaru i celoj zemlji, jer se onakove pojave mogu desiti samo kod ljudi, koji su pogazili svako čovječje dostojanstvo, kod ljudi, kojima je iskreno i pravo otačbeništvo deveta briga, kod ljudi, kojima je samo do svojih nečistih ciljeva, i kojima u tu svrhu dobro dolazi i najgori nitkov sa dna života.

Pravi, iskreni, svjestni Hrvati imaju sada pred sobom sve odkriveno. Svi smo vidjeli, da se je baš proti pravim, iskrenim i svjestnim Hrvatima na zadnjim izborima urotilo sve, što je hrvatstvu protivno. Bila je to očita, nehinjena borba naših protivnika proti našem hrvatstvu, pa kad sama mržnja proti hrvatstvu nije još dovoljna bila da njom protivnici razjare svoje pristaje, onda se upotrebile sve moguće klevete, sve moguće prietnje, sva moguća zavaranja samo da osveta njihova na svjestnim Hrvatima bude što žešća i divlja. I dolazili su da glasuju proti Dr. Dulibiću svi, svi, koji nisu nikad do sad ni vidjeli izborne žare, dolazili su svi, koji nisu imali izprva ni na kraj pameti glasovanje, dolazili su svi, koji svakog bogovitog dana bilo u krčmam, bilo po javnim ulicama

neprestano vriedjaju i grde Hrvatsku i sve što je Hrvat sveto, dolazili su svi, koji nemaju osjećaja ni za što, već jedino za prkos i za novac, dolazili su, u jednu rječ, svi, kojima je ime Dr. Dulibića mrzko jedino za to, što je to ime Dr. Dulibića ime poštena i značajna čovjeka i ime odlična i svjestna Hrvata.

I takim glasovima protivnici se još koče. Nama je na ponos, na radost, na utjehu što nijedan od tih glasova nije ni slučajno pao za Dr. Dulibića. Za Dr. Dulibića glasovali su **samo i jedino Hrvati**, i to je ono, što najglasnije i najponosnije iztichemo danas i što ćemo uvijek iztichati.

Protivnici o svojim glasovima ne mogu da to kažu nit će ikad moći kazati. Dr. Iljadica samostalno je kandidirao po nalogu svoje familije kao kremenjak, kao demokrat, a u najzadnjem redu kao tobožnji Hrvat, pa je sad celoj zemlji i celom narodu u pokrajini i van nje očito i jasno kakav je Hrvat taj Dr. Iljadica, kad za nj glasuju u prkos Dr. Dulibiću, hrvatskome kandidatu, svi talijanci i svi srbi, osim onih, koji drže do svog obraza i mišljenja.

Hrvati izbornici! U prošli utorka mogli ste se podpuno i svestrano osvjedočiti u koje su ime i u koju su svrhu protivnici naši povelili izbornu borbu. Mogli ste se osvjedočiti, da je proti vama svjestnim Hrvatima ustao svak, koji mrzi i prezire hrvatstvo vaše, mogli ste se osvjedočiti, da je protivnicima svake dlake i fele jedino do toga da vaše hrvatstvo potlače, da vas sprieče u radu za dobro i čast domovine Hrvatske, mogli ste se

osvjedočiti, da sada poslije izbora od utorka ostadoše na mezevu dva tabora; jedan tabor, u kojemu ste vi, sve sami hrvati osvjedočeni i svjestni, a drugi tabor, u kojemu su sve sami protivnici imena hrvatskoga. Na užim izborima pobit će se dakle ta dva tabora; hrvatstvo proti nehrvatstvu, poštenje proti nepoštenju, svjetlost proti tmini, otačbeništvo proti špekulantstvu i re-negatstvu.

Hrvati! borba je to sveta i znamenita, borba je to, koja mora da neprijatelje hrvatstva do nogu potuče, da se već nikad ne usude podignut se, da već nikad više ne budu sposobni za borbu. Mora da se učini kraj šarenjaštvu, intrigantstvu, licumjerstvu i varkama, kojima se u narod posijao nemoral i razdor, mora da protivnici budu poraženi, da već nikad ne nanesu toliku sramotu mjestu i narodu, koliku su je nanесли prošlog utorka.

Hrvati! Na 23. o. mjeseca u četvrtak dakle svi koji ste Hrvati i ništa drugo nego Hrvati poštenu, svjestni, svi u jedno kolo, svi za jedan štap, svi složno proti neprijatelju hrvatstva. U četvrtak svi oduševljeno i radostno na izbore, svi za Hrvata D.ra Dulibića uz jedini poklik: Živila Hrvatska i njezina prava!

Protivnici na djelu.

Još u početku izborne ove borbe čuli smo tužbe težaka iz naših sela, da se prieti napadajima kad u grad dođu na one, koji nebi glasovali za kandidata crne družbe. Mi se nismo nato osvrnuli, jer je bilo nemoguće vjerovati, da će „crna družba“ prihvatiti se tako niskih sredstava, te izbornike siliti prijetnjama da glasuju protiv svojeg uvjerenja.

Što je poštenom čovjeku teško vjerovati, to je crnoj četi lažno počiniti. Tužbe seljaka su bile sbljaja opravdane, jer crna družba počela svoje prietnje djelom izvodjati.

Ovih dana posle prvog glasovanja, bio je u šibenskom polju napadnut kamenjem jedan krapljanin, kad se je vraćao svojoj kući. Na 17 t. mj. htjela su tri grebasticanca početi iz Šibenika svojim kućam. Niti još iz grada nisu izašli, bili su napadnuti od nepoznatih članova crne čete, te su se morali vratiti, i zatražiti redarstvo da ih izprati van mjesta.

I seljaci iz Boraje izpovjeda da im je crna družba naložila da glasuju za njihova kandidata, ili neće smjeti doći u Šibenik. Radi toga neki dio od njih niti se na izbore nisu prikazali, bojeći se društvenih prijetnji.

Crna je družba i u Jadrtovcu razvila gotovo divlju hajku na sve one koji neidnu njezinim duhom. Nema dana da se u ovom seocu nečuje crnačka zaglušna buka i vika, rekao bi da je lov na tigrove u indijskim prašumama. Čovjeka groza hvata, gledajući kako su tu seljaci izgubili svaki najelementarniji pojam čovjekoljubivosti i ljudskog ponosa.

Eto kako misli crna družba uzgajati narod u 20 vijeku. Hoće da ga poživinči, hoće da mu oduzme svijest i sve ono što čovjeka čini čovjekom, a to sve samo stoga da se bezopasno digna na ono, za što nije.

Čuj narode, zaveden si i dospio si u raj, gdje ćeš naći samo okrutnost i nečovječstvo, gdje nećeš niti čuti niti viditi onoga, što bi u sadašnje doba čuti i viditi morao. Nećeš čuti u društvu u koje si zapao zdrava i spasonosna savjeta koji te upućuje na dobro; nećeš viditi dobra primjera koji bi ti za uzor služiti mogao, da budeš sam svoj; vidit ćeš i čuti sve obratno i samo ono čim ćeš škoditi sebi i drugima. Preni se, zbaci sa sebe mору, koja te tako nizko prijiška. Otrisi se

nametnika koji ti dava primjer starovječnog divljačtva, te pohri među braću, gdje ti je uvijek mjesta bilo; među braću kojoj je na srcu mir, red i sloboda svakoga čovjeka; među braću gdje ćeš naći primjera viteške samoopbrane, miroljubivosti, čovječtva i sve one krieposti koje čovjeka čovjekom čine. Naći ćeš među braćom istinu a ne laž i podlost; naći ćeš svjetlost a ne tminu; naći ćeš ljubav a ne mržnju i osvetu. Podji među braću na 23 t. mj. te š njom krepko zaori: Doli crna družba! Živio Dr. Ante Dulibić.

Loši računđije.

Kremenjački vodje u svemu se obmanjuju, a najviše u brojkama. Brojke su za njih kao guma, koju stežu i razežu po svojoj miloj volji kako da bolje zavaravaju neuke. Za njih u gradu i obćini šibenskoj ima 2000 glasova većine proti obćini. Proti obćini! I uvijek s tom blaženom obćinom! Za njom samo kremenjačkim vodjama rastu zazubice.

Poslušajte, kako oni mudro broje! Kažu da su u obćini šibenskoj dobili 1424 glasa proti 1440 Dulibićevih, pa k' svojim pribraju i Stojčeve glasove t. j. 671 glas.

Lude glave! A ne će da reku, da izmedj onih 1424 ima preko 400 protuhrvatskih glasova. O glasovima u Primoštenju (oko 400 njih), već smo govorili u zadnjem broju i mi smo u istinu, oprostili onim dobrim i poštenim težacima našim, pa će izmedju nas i njih opet zavladati ljubav.

Kremenjački vodje ne treba da se brigaju za to.

Kremenjaci suviše svojim glasovima dodaju još neupisanih 1250. U slast! Mogli su medju svoje na taj isti način ubrojiti i sve one glasove, koji na izborima 14. svibnja nisu bili predani i sve one naše stotine izpuštene iz lista.

Mi im se radujemo na tolikoj moći stvaranja i samoobmane.

Na razmišljanje.

Činjenica je da su Srbi i Talijani u šibenskom kotaru glasovali proti Dr. Antu Dulibiću, kandidatu Hrvata ovog kotara i čiele hrvatske Dalmacije. Sam Božo Bjelić iz Mostina pokazao je da je jedan od najzrelijih i najznačajnijih Srba. Njemu evala!

Nego ne mislimo sada ni hvaliti ni koriti ikoga. Upozorujemo samo na činjenicu da su Srbi bili dužni podpirati kandidaturu D.ra A. Dulibića.

Mi ipak u ovom kotaru nismo na to baš posve se oslanjali, ali da će oni listom glasovati proti zadanog rieči svoje stranke, da će dakle oni pogaziti svoje obveze i dužnosti nismo mogli očekivati. Računali smo u najgorem slučaju na abstenciju.

Sada upozorujemo Srbe na ponašanje Hrvata u Kninu i Benkovcu, gdje su naši pod hrvatskom trobojnicom predvodjeni od istih fratara naših dolazili na izbore, ne da vode borbu nego da posvjedoče bratstvo i da se oduže zadanog rieči.

Zadana rieč vriedi za stranke kao i za pojedine ljude. Moral nadasve u svemu pa i u politici.

To bi trebalo da uplviniji zapamte i ovom prigodom, jer njihovo ponašanje bilo radi mjestnih, bilo radi ličnih povoda nemože se nikako opravdati i mora da se popravi ne radi D.ra Ante Dulibića nego radi javnog i političkog morala, a što je glavno radi istih onih, koji su kompromitirali svu srbsku stranku.

Osim toga, tko jamči, da ovo ponašanje, ako uztraje, neće izazvati onu bratoubijalačku borbu u našoj zemlji, koja je tekar jučer jenjala? Tko jamči, da će Hrvati moći preći preko činjenice da su se Srbi urotili sa talijanima proti Hrvatima u jedinom kotaru, gdje su morali dati svoje glasove za Hrvata? Tko jamči da će Hrvati preći preko činjenice da su se Srbi htjeli osvetiti Hrvatima u onom času kad su ti isti Hrvati birali Baljka i Bjeladinovića?

Na ove upite mi nećemo odgovarati, nego upućujemo zanimane da razmišljaju. Upućujemo uplvinije da se ne igraju zubljom razdora narodnoga i da gledaju još dok je na vrijeme popraviti učinjenu pogrešku.

Glede Talijana ne ćemo gubit mnogo rieči. I oni se igraju pogibeljne, veoma pogibeljne igre. Ali neka znadu da se njeke stvari osvećuju samo i jedino onima koji ih počinjaju. Tko će se kajati, vjera i Bog, ne ćemo biti mi.

S ovim mi smo rekli svoju i izvršili smo svoju dužnost. Tko hoće neka razmišlja i neka se vlada kako hoće.

Ispravak. Na naročitu želju gosp. Pave Roce izvršujemo, da on žali što su u našem listu bili uvredjeni Luka Mišurac i Poldo Čače.

Na ovo nadodajemo s naše strane, da nam je drago, što ovako možemo izpraviti uvrede, koje u ostalom u našem listu nisu došle znanjem gosp. Pave Roce. Poslje izbora na ovo ćemo se osvrnuti potanje.

Izjava^{*)}

Čujem da neki od mojih župljana jedne i druge stranke nijesu imali poziva niti glasa za izbor jednoga zastupnika za carevinsko vijeće, te se prhotjelo nekoj čeljadi da prosnu u prostom puku i medju inteligencijom glas, da sam ja tomu uzrokom, jer da sam to namjerno učinio u strančarske svrhe. Pošto ova neistina zasjeka u javni moral, red i mir puka, prinuđen sam da to ovdje javno i otvoreno demontiram, i kažem kako stvar stoji. Po novom zakonu izbornog reda jednakog i tajnog prava glasa dotične obćine uređuju izborne listine na podacima crpljenim iz župnih matica rodjenih. U mojoj župi, kao što i u drugim brojnijim župama, ja nisam imao vremena, da osobno prepišem sve rodjene i žive od god. 1822. do 20. veljače 1882. Stoga je obćina izaslala dva svoja pisara, koji su iz spomenutih matica izpisali i pridigli rodjene u gori spomenutih godinam. Kasnje nekoliko dana, i to baš dok je još bilo vremena za potrebiti utok, obratile su se ovom uredu jedna i druga stranka, da im izpišem neke krštenice, kojih da nema uvrštenih u izbornim listinam, u čemu sam bio na ruku, i ako niasam bio dužan, obima strankama, kako to mogu zasvjedočiti: Gospodin Jozo Trajca, Drezga Jozo, Dr. Vice Ilijadica i Bogde Ilijadica. Čuo sam, da su isti na vrijeme učinili utoke na temelju pridignutih krštenica, nu niasu im bili uvaženi i to s formalnih razloga, od zakona propisanih.

U ovako, i nikako drugčije stoji. Izmišljatelj i širitelji ovih neistina i kleveta odgovarati će pred Bogom i poštenim svijetom. A neka čeljad za prietnje na pravedna mogla bi odgovarati i pred sudom po §§. 98, 99 k. z. Ovu izjavu upravljam da objave obim mjestnim novinam: Hrvat. Rieči i Glasu Šibenskog Kremenjaka.

Šibenik, 17. Svibnja 1907.

O. Ante Bilonić,
župnik.

^{*)} Za ovaj članak uredništvo ne prima nikakove odgovornosti.

Dopisnicim iz Skradina poručujemo da za sad i zostavljamo, a, hvala Bogu, bit će vremena poslje izbora. Materiala ima dosta, i previše.

HRVATI!

Svi kao jedan na izbore! Nijedan ne smije izostati a da ne glasuje za Hrvata D.ra Antu Dulibića.

Tko izostane počinja izdajstvo proti ovoj zemlji, proti svom jeziku i narodnosti svojoj.

Hrvati! Znajte da su talijani uložili velike svote novca da Vas podkupe i da glasujete za Ilijadicu.

Hrvati! Tko to učini kupljen je od talijana i izdajica je.

Svaki izdajica je proklet kao Juda.

**Prošteno je griješnicima
Zulumčaru, ubojici,
Prošteno je svima, svima,
Samo nije — izdajici!**